

Heeft de grootte van een kinderopvangorganisatie invloed op de manier waarop er gesproken wordt over zorg en liefde en ontwikkelingstimulering?

Student: Noor Delwig (S3766438)

E-mailadres: n.h.delwig@student.rug.nl

Begeleider: Dr. P. R. Schreuder

Tweede beoordelaar: Dr. E. C. C. van Os

Cursuscode: PABA6002

Rijksuniversiteit Groningen

Faculteit der Gedrags- en Maatschappijwetenschappen

Juli 2022

Abstract

Several studies have shown that childcare has an influence on the later development of children. Since more than half of the children in the Netherlands go to childcare, it is relevant to look at how love and care and developmental stimulation are implemented in the context of childcare. Small-scale locations describe that they offer a homely environment with a lot of personal attention for the children. The large-scale locations focus on developmental stimulation and flexibility. This research examines whether the size of the childcare location has an influence on the way in which parents and pedagogical staff talk about love and care and developmental stimulation. Interviews were conducted with five parents and five pedagogical staff members, which were analyzed through the Constant Comparative Method. The results show that in most cases the same terms are used when talking about love and care and developmental stimulation, but that there are differences in what is considered important by parents and pedagogical staff. The parents and pedagogical staff of a small-scale location mainly focused on love and care and the needs of the children, while the large locations preferred a combination of the two. In this study it was difficult to define 'large' and 'small' when it came to childcare locations. It is therefore recommended to conduct follow-up research in which this has been operationalized in advance. In addition, it is recommended to interview a larger group of respondents and to have the interviews conducted by one researcher in order to avoid as much discrepancy in the interviews as possible. Finally, it is recommended to draw up a more in-depth interview guideline that focuses only on the difference between large-scale and small-scale childcare locations.

Inleiding

De kinderopvang werd tot de jaren '90 met name beschouwd als middel om beide ouders deel te kunnen laten nemen aan de arbeidsmarkt. Tegenwoordig wordt het steeds meer gezien als een voorziening die een belangrijke rol kan spelen in de ontwikkeling van het kind (Tavecchio & Goossens (1992); Slot et al., 2019). Uit de kwartaalrapportage van het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (2021) blijkt dat er in het tweede kwartaal van 2021 in totaal 353.000 kinderen gebruik maakten van de dagopvang (Brancheorganisatie Kinderopvang, 2021). In 2021 omvatte de groep van 0 tot 4 jaar 682.000 kinderen (Jeugdmonitor CBS, 2020). Dit houdt in dat ongeveer 52% van de kinderen in 2021 naar de opvang werd gebracht.

Layzer en Goodsens (2006) stellen dat de kwaliteit van de kinderopvang gedefinieerd kan worden als de mate waarin de opvang de kinderen ervaringen, materialen en mogelijkheden biedt die hun welzijn en ontwikkeling stimuleren of verbeteren. Het is belangrijk om de kwaliteit van de kinderopvang te monitoren, uit onderzoek van Belsky et al. (2007) blijkt namelijk dat kinderopvang van een goede kwaliteit aanzienlijke blijvende positieve effecten kan hebben op de cognitieve en sociaal-emotionele ontwikkeling in het latere leven. Dit heeft met name te maken met de interacties tussen kind en pedagogisch medewerker. Heckman et al. (2013) voegen hieraan toe dat cognitieve en sociaal-emotionele vaardigheden zoals zelfregulatie en betrokkenheid voorspellers zijn voor een voorspoedige academische loopbaan.

Uit onderzoek van Schipper, Riksen-Walraven & Geurts (2006) blijkt dat er een relatie bestaat tussen de proceskwaliteit, de structurele kenmerken en de verhouding tussen pedagogisch medewerker en kind. Structurele kenmerken zijn zaken als een lagere kind-medewerker ratio en kleinere groepsgroottes (Love et al., 1996). Het voornaamste aspect van de proceskwaliteit zijn de interactie tussen het kind en de pedagogisch medewerker (Schipper et al., 2006) en de interacties tussen kinderen en leeftijdsgenoten (Helmerhorst et al., 2016). Over het algemeen geldt dat er een hogere proceskwaliteit waargenomen wordt in kleinere groepen met een lager kind-medewerker ratio. Dit leidt namelijk tot meer interacties, waardoor de ontwikkeling meer gestimuleerd wordt (Burchinal et al., 2002).

In Nederland is de kwaliteit van de kinderopvang gemeten in het 'Rapport Landelijke Kwaliteitsnormen Kinderopvang' (Slot et al. 2019). Volgens dit onderzoek is er vanaf 2012 een grote stijging te zien in de kwaliteit van de kinderopvang ten opzichte van voorgaande jaren. De stijging van de kwaliteit vond plaats op meerdere fronten: allereerst zijn de pedagogisch medewerkers sensitiever in hun respons en is de positieve sfeer op de groep toegenomen. Er ligt op de groep een sterke nadruk op emotionele veiligheid en het belang van een goede gehechtheidsrelatie. Ten slotte blijkt dat het pedagogisch klimaat in kinderopvangen gekarakteriseerd kan worden als affectief inclusief. Dit houdt in dat medewerkers kinderen regelmatig knuffelen of troosten als dat nodig is en dat ervoor gezorgd wordt dat alle kinderen in een groep kunnen deelnemen aan activiteiten.

Daarentegen blijkt uit onderzoek van Helmerhorst et al. (2015) dat de pedagogisch medewerkers in Nederland hoog scoren op de elementaire interactievaardigheden (sensitief reageren, respect voor autonomie,

grenzen stellen), maar lager op vaardigen als verbale communicatie, ontwikkelingsstimulering en het aanmoedigen van positieve interacties met leeftijdsgenoten.

Er is meer belangstelling voor professionalisering van kinderopvangmedewerkers, omdat de verantwoordelijkheid voor de opvoeding en ontwikkeling tegenwoordig niet langer alleen bij het gezin ligt, maar ook bij de opvang (Rooijen & Jacobs, 2019). Ook is er een discussie gaande in Nederland over de verhouding tussen spel en ontwikkelingsstimulering. De Onderwijsraad heeft voorgesteld om kinderen vanaf drie jaar naar een pedagogische schoolomgeving te laten gaan, waar ze spelend kunnen leren en taal kunnen ontwikkelen. De ouders hebben veel kritiek op dit voorstel. Ze zijn namelijk bang dat kinderen hierdoor te veel worden gedwongen om te leren in een fase waarin ze het liefst willen spelen (Oers, 2013). Naast de discussie over de verhouding tussen spel en ontwikkelingsstimulering is er ook geen consensus over de plek die liefde en zorg inneemt binnen de kinderopvang. In verschillende landen is de focus van de kinderopvang namelijk verschoven van liefde en zorg naar ontwikkelingsstimulering (Cohen et al., 2018).

Rouse en Hadley (2018) hebben onderzoek gedaan in Australië naar de manier waarop door ouders en pedagogisch medewerkers wordt gepraat over liefde en zorg binnen de kinderopvang. De pedagogisch medewerkers focusten met name op het leren, terwijl ouders focusten op liefde. Ze gaven aan dat en ze het belangrijk vinden dat hun kind zich veilig voelt en de ruimte krijgt om zich te ontwikkelen. Rouse en Hadley (2018) denken dat dit verschil veroorzaakt wordt door de professionalisering binnen de kinderopvang, waardoor pedagogisch medewerkers hun werk proberen uit te leggen en te rechtvaardigen. Dit wordt onderbouwt door Bradbury (2012) die in haar onderzoek beschrijft dat pedagogisch medewerkers een enorme druk en werklast voelen door de professionalisering.

Meer dan de helft van de Nederlandse kinderen gaat wekelijks naar de opvang en de kwaliteit van de kinderopvang heeft grote invloed op de ontwikkeling later. Het is daarom relevant om te kijken wat ouders en pedagogisch medewerkers belangrijk vinden. Ligt de focus meer op het bieden van liefde en zorg of juist meer op ontwikkelingsstimulering? In dit onderzoek wordt gekeken naar de manier waarop er door ouders en pedagogisch medewerkers gepraat wordt over liefde en zorg en ontwikkelingsstimulering op de kinderopvang van 0-4 jaar.

Uit eerdergenoemde onderzoeken bleek dat kleinschaligheid (met name kleinere groepen) leidt tot positievere interacties tussen kind en pedagogisch medewerkers. In Nederland zien we dat kinderdagopvangen dit punt ook noemen om zich te onderscheiden van andere, grotere organisaties. Ze focussen hierbij op het feit dat ze ieder kind als uniek individu beschouwen en maatwerk leveren. Bij de grotere kinderopvanglocaties worden deze factoren niet genoemd, maar wordt met name het ontwikkelingsaspect en de flexibiliteit van de opvang uitgelicht. Of dit ook betekent dat er bij kleinere locaties meer en vaker gesproken wordt over het bieden van zorg en liefde dan bij grootschalige organisaties is echter nog de vraag. De onderzoeksvraag is daarom tweedelig:

Lijkt de grootte van de kinderopvangorganisatie een rol te spelen in de manier waarop ouders en pedagogisch medewerkers spreken over het bieden van zorg en liefde enerzijds en het stimuleren van de ontwikkeling anderzijds?

Methode

In dit onderzoek zal gekeken worden naar het verschil in opvatting tussen ouders en pedagogisch medewerkers over de manier waarop het ontwikkelingsgericht werken gecombineerd wordt met het bieden van liefde en zorg. Het gaat om kinderen tussen 0-4 jaar.

Onderzoeksdesign

Om een beeld te krijgen van eventuele verschillen tussen ouders en pedagogisch medewerkers op klein- of grootschalige kinderopvanglocaties is er gebruik gemaakt van semigestructureerde interviews. Dit is een vorm van kwalitatief onderzoek en is geschikt om de aard en de context van verschijnselen te bestuderen (Baarda, 2019). Daarnaast wordt het gezien als het juiste onderzoeksdesign om in beschrijvende termen de betekenis die mensen geven aan bepaalde ervaringen te onthullen (Yilmaz, 2013). Vanuit de theorie is een interviewleidraad opgesteld. Op basis daarvan wordt getracht de percepties en ervaringen van individuen te begrijpen (Ezer & Aksüt, 2021). De resultaten zijn geanalyseerd aan de hand van een kwalitatieve analysemethode, de Constant Comparative Methode. (Boeije, 2002).

Dataverzameling

In totaal zijn 17 ouders en 11 pedagogisch medewerkers geïnterviewd. Er is sprake van een selecte steekproef, in dit geval een gelegenheidssteekproef. Er is namelijk gekozen voor respondenten die eenvoudig te bereiken waren uit de sociale netwerken van de onderzoekers en via informatiebrieven op medewerkerportalen (Flick, 2014). Daarnaast zijn de respondenten gecategoriseerd op de variabele 'grote' of 'kleine' kinderopvang. Deze categorisatie is gebaseerd op de antwoorden die respondenten gaven tijdens het interview en de beschrijving van de kinderopvanglocatie zelf op de website. Aan de hand hiervan zijn er vijf respondenten bij een kleinschalige kinderopvang gekozen en vijf respondenten bij een grootschalige. De verhouding pedagogisch medewerker en ouder is hier gelijk. Deze respondenten zijn vervolgens benaderd door een e-mail met een informatiebrief over het onderzoek en de manier van dataverwerking. De regels van de ethische commissie van de faculteit Gedrags- en Maatschappijwetenschappen zijn hierbij benoemd. Ook is aangegeven dat de deelname vrijwillig is en dat de respondenten op ieder moment mogen stoppen.

De interviews zijn zowel fysiek als online via 'Google Meet' afgenomen. De afspraken voor de data en tijd werden gemaakt via WhatsApp of e-mail. Tijdens de interviews zijn via de 'dictafoon app' op een mobiele telefoon opnamen gemaakt. Hier is van tevoren toestemming voor gevraagd. De interviews waren verschillend van duur, maar gemiddeld duurde een interview rond de 50 minuten.

Data-analyse

Voorafgaand aan de interviews is een interviewleidraad opgesteld door vijf studenten (bijlage 1 en 2). Dit is gebaseerd op het eerder genoemde artikel van Rouse & Hadley (2018) en bevat hoofdthema's met bijpassende vragen. Er is voor ouders en de pedagogisch medewerkers een aparte interviewleidraad gemaakt. Beide bevatten echter dezelfde vijf hoofdonderwerpen: *algemeen, ontwikkelingsstimulering, liefde en zorg, geslacht van de pedagogisch medewerker en ouderbetrokkenheid*. De leidraad voor de ouders bevat 28 vragen en die van de pedagogisch medewerker 32. Daarnaast kunnen de vragen verschillen doordat de onderzoekers ze op een andere manier hebben gesteld, of hebben doorgevraagd nadat een respondent antwoord heeft gegeven.

De interviews zijn getranscribeerd en vervolgens gecodeerd in het programma Atlas.ti. Vervolgens worden op basis van de interviewleidraad deductief de eerste codes geformuleerd in een codeboom (zie bijlage 3). Na het lezen van het eerste transcript worden deze codes toegekend aan bepaalde tekstfragmenten. Wanneer bleek dat de bestaande codes ontoereikend zijn om de kern van wat de respondent zegt te vatten, zijn inductief nieuwe codes geformuleerd. Met deze nieuwe, aangevulde codelijst is vervolgens een tweede interview gecodeerd waarbij weer nieuwe codes geformuleerd kunnen worden. Er is hier sprake van de Constant Comparative Method (CCM). Dit is een methode waarbij er tijdens alle stappen van het analyseproces de documenten steeds onderling worden vergeleken. Het doel van de CCM is om conceptuele overeenkomsten te onderscheiden en om te kijken naar in hoeverre de codes in staat zijn om te discrimineren en patronen te herkennen in de data (Boeije, 2002). Uiteindelijk is er na het lezen van de tien transcripten en definitieve codeboom opgesteld (zie bijlage 3).

Resultaten

De inhoud van de semigestructureerde interviews is geanalyseerd aan de hand van drie hoofdthema's: algemeen, ontwikkelingsstimulering en liefde en zorg. De hoofdthema's en de daarbij behorende subcodes worden in dit hoofdstuk gedefinieerd, waarbij eerst wordt gekeken naar de ouders en pedagogisch medewerkers bij grootschalige kinderopvanglocaties en vervolgens bij kleinschalige. In de tabellen hieronder zijn de gegevens van de respondenten weergegeven.

Tabel 1 Gegevens respondenten grootschalige kinderopvanglocatie

Code	Reden voor keuze	Leeftijd kind	Functie	Werkervaring	Aantal uren opvang per week
PM_G_1	Kinderen gingen op deze locatie naar de BSO	N.v.t.	PM	2 jaar	N.v.t
PM_G_2	Was verbonden aan de locatie door stage	N.v.t.	PM	20 jaar	N.v.t.

O_G_1	Locatie is vanaf 07:00 open	3 jaar	Vader	N.v.t.	22 uur
O_G_2	Had ze het beste gevoel bij	2 jaar	Moeder	N.v.t.	+/- 2.5 dag
O_G_3	Zit in het dorp, stabiele basis	Kind 1: 3 Kind 2: 11 maanden	Moeder	N.v.t.	10 uur

Tabel 2 Gegevens respondenten kleinschalige kinderopvanglocatie

Code	Reden voor keuze	Leeftijd kind	Functie	Werkervaring	Aantal uren opvang per week
PM_K_1	Toevallig gesolliciteerd bij kids2b en hier terecht gekomen	N.v.t.	PM	5 jaar	N.v.t.
PM_K_2	Gekozen voor kleinschaligheid zodat ze zich geen nummertje voelde	N.v.t.	PM	6 jaar	N.v.t.
PM_K_3	Door de kleinschaligheid een verwachte R een hogere kwaliteit	N.v.t.	PM	17 jaar	N.v.t.
O_K_1	Kleinschalig, leuke tuin	2 jaar	Moeder	N.v.t.	10 uur
O_K_2	In de buurt en christelijk	Kind 1: 1.5 jaar Kind 2: 3 jaar	Moeder	N.v.t.	1 à 2 dagen

Grootschalig

Thema 1: Algemeen

Pedagogisch medewerkers

Het interview begon met een aantal algemene vragen over de werkervaring, de beroepskeuze en de keuze voor de locatie waar de pedagogisch medewerkers werkzaam zijn. Deze gegevens zijn weergegeven in Tabel 1.

Vervolgens werd aan de pedagogisch medewerkers gevraagd wat een kinderopvang een kind zou moeten bieden, waar ze een soortgelijk antwoord op gaven. PM_G_1: 'Ik vind dat ze zich hier veilig moeten voelen, dat ze hier graag komen.' PM_G_2: 'Een kind moet zich vertrouwd voelen op de groep, die moet zich veilig voelen, zichzelf kunnen zijn ... die moet gewoon echt met plezier naar ons toe gaan.' Om een kind veilig te kunnen laten voelen heeft een pedagogisch medewerker een aantal vaardigheden nodig. Volgens PM_G_1 zijn deze vaardigheden geduld en empathie. Daarnaast benoemt ze nog het aspect van de ouders. PM_G_1: 'Je moet ook je eigen mening een beetje aan de kant kunnen zetten, ouders zijn de baas.' PM_G_2 vindt het belangrijk dat je als pedagogisch medewerker ziet wat een kind nodig heeft. De pedagogisch medewerkers zijn beide werkzaam bij een grote instelling en benoemden hier enkele voor- en nadelen van. Het grote netwerk wordt als één van de voordelen genoemd, bijvoorbeeld dat je bij cursussen ook collega's van andere locaties ontmoet en ervaringen kunt uitwisselen. Als nadeel wordt genoemd dat de communicatie binnen een groot bedrijf niet altijd vlekkeloos verloopt.

Ouders

De ouders werd gevraagd naar de leeftijd van het kind/de kinderen en hoe lang de kinderen naar de opvang gaan. Deze gegevens zijn weergegeven in Tabel 1. De opvattingen over wat belangrijke vaardigheden zijn van een pedagogisch medewerker lopen uiteen. Ze noemen hier: geduld, communicatief vaardig, zorgzaam, actief meedoen, structuur aanhouden, een warme persoonlijkheid en sociaal (naar ouders toe). Ook de redenen om te kiezen voor een bepaalde opvanglocatie liepen uiteen (zie Tabel 1). Minder afhankelijkheid bij ziekte en de mogelijkheid tot extra dagen aanvragen werden gezien als voordelen van een grote instelling. Als nadeel werd door alle ouders genoemd dat de mate van flexibiliteit tegenvalt, met name dat er weinig speling is als het gaat om eerder of later ophalen. Over het algemeen waren ouders erg tevreden, maar één respondent gaf aan af en toe twijfels te hebben. O_G_2: 'Dan denk ik wel eens van: oh doe ik hier goed aan, is iets kleinschaliger of gewoon thuis niet beter?'

Thema 2: Ontwikkelingsstimulering

Pedagogisch medewerkers

Beide pedagogisch medewerkers geven aan dat ze het stimuleren van de ontwikkeling belangrijk vinden, maar het verschilt in hoeverre ze hier actief mee bezig zijn. De één werkt via het vaste ontwikkelingsprogramma 'Uk en Puk' en de ander geeft aan dat ze dat niet persé als haar taak ziet. PM_G_1: 'Ik denk niet dat dat echt onze taak is, wij zijn een opvang, maar je doet het automatisch ... omdat je met de kinderen bezig bent en je ziet gewoon dat ze dat kunnen en daar probeer je verder mee te gaan.' Ze vinden het allebei belangrijk dat er meer tijd is om te spelen dan om te leren, omdat het ook gecombineerd kan worden. De pedagogisch medewerkers denken dat ouders op een bepaalde manier verwachten dat ze met de ontwikkeling bezig zijn, maar dat ze niet precies weten op welke manier. Dit komt met name doordat ouders sinds de pandemie niet meer naar binnen mogen op de groep.

Ondanks dat PM_G_1 niet bewust bezig is met het stimuleren van de ontwikkeling, benoemt ze dat de opvang gunstig kan zijn voor bepaalde aspecten van de ontwikkeling, met name de sociale. PM_G_1: 'Ik denk ook echt dat het belangrijk is voor kinderen om één of twee keer naar een soort opvang te gaan, om ten eerste te leren dat mama ook weer terugkomt ... en ook samen met andere kinderen op te groeien'. PM_G_2 sluit hierbij aan en geeft aan verschil te zien tussen kinderen die wel of niet naar de opvang gaan: 'We hebben één meisje die is hier vanaf het begin af aan, die loopt hier gewoon binnen, het is haar tweede huis. Die weet alles. En we hebben sommigen die komen maar één keer per week, die moeten iedere keer wennen aan ons.' De pedagogisch medewerkers benoemen dat iedere collega een andere aanpak en manier van omgang heeft met de kinderen. Iedereen vult elkaar hierin aan, maar er zijn geen enorme verschillen omdat onderling alles duidelijk afgestemd wordt. De verschillen hebben volgens de pedagogisch medewerkers geen gevolgen voor de kinderen omdat het positief is dat ze kennis maken met verschillende soorten mensen.

Ouders

De ouders geven allemaal aan dat ze zien dat de pedagogisch medewerkers op de groep bezig zijn met het stimuleren van de ontwikkeling. Dit merken ze met name doordat er vaste thema's zijn die om de paar weken wisselen. Ze geven het aan belangrijk te vinden dat het gebeurt, bijvoorbeeld omdat ze het thuis ook doen. Daarentegen vinden ze spelen ook erg belangrijk en zijn ze van mening dat de ontwikkelingsstimulering spelenderwijs kan. O_G_1: 'Kinderopvang gaat er voornamelijk om hoe kunnen wij ons werk blijven doen en als ze daar de hele dag spelen vind ik het ook goed'. O_G_2: 'Nou volgens mij gaat dat 1 en 1.' O_G_3: 'Hij houdt nog wel van spelen, dus ik vind dat het daar zeker grotendeels van de tijd naar uit moet gaan.' De belangrijkste gebieden die ouders graag terugzien in de ontwikkelingsstimulering lopen uiteen: sociale ontwikkeling, emotionele ontwikkeling en zindelijkheidsstraining worden hier genoemd. De ouders geven ze aan dat ze niet weten of er verschillen zijn tussen de medewerkers omdat ze door corona vaak niet meer op de groep mogen komen. Wel benoemen ze dat ze soms verschillen zien bij het halen en brengen tussen de medewerkers in hun omgang met de kinderen, bijvoorbeeld dat de één heel liefdevol is en de ander wat meer gefocust is op de regels en ontwikkeling.

Ouders geven aan dat de kinderopvang goed aansluit bij de leeftijd van de kinderen, met name omdat de groepen zijn onderverdeeld in een groep baby's en een groep twee tot vier jaar. Daarnaast merken sommigen een verschil tussen kinderen die wel of niet naar de opvang gaan. Eén van de ouders geeft aan bewust gekozen te hebben voor de opvang in plaats van een middag bij oma, omdat de kinderen daar leren om samen te spelen en dingen te delen. Daarnaast leren ze meer zelfstandig te zijn en leren ze wat wel en niet mag. Ten slotte werd ouders gevraagd wat ze belangrijker vonden: liefde en zorg of ontwikkelingsstimulering. De meningen liepen hierover uiteen. O_G_2: 'Daarin is liefde denk ik wel de basis maar als er geen ontwikkeling bij komt kijken, dan kun je nog steeds heel veel obstakels tegenkomen in het leven. Alleen met liefde kom je er ook niet.' O_G_1: 'Ik denk dat het ook verkeerd is als je het zwaartepunt op één van beide gaat leggen. Stel je gaat alleen focussen op ontwikkelingsstimulering ... dan zou het eigenlijk een soort pre-school worden, dat lijkt me niet de bedoeling. Zet je alleen maar in op die liefde en zorg dan zou je net zo

goed kunnen kiezen voor een gastouder bijvoorbeeld, dat hebben we bewust niet gedaan.’ O_G_3: ‘Lastig, want ik denk dat stukje ontwikkelingsstimulering, zeker bij de oudere kinderen, moet je wel terugzien, maar ik denk dat het ook op een hele liefdevolle manier kan.’

Thema 3: Liefde en zorg

Pedagogisch medewerkers

De pedagogisch medewerkers geven aan dat ze van kinderen houden en dat ze dit op verschillende manier merken aan de kinderen en ouders. Bijvoorbeeld door te knuffelen, kinderen op schoot te nemen en door ouders iets leuks te vertellen over het kind. Ze verschillen in mening over waar de grens van liefde en zorg ligt. PMG_1: ‘Kinderen doen het vaak zelf, dan krijg je ineens een zoentje. Dan zijn wij de laatsten die zeggen van doe maar niet’ en PMG_2: ‘Ik ben niet zo ... van het kusjes geven zeg maar. Ik doe het wel eens maar dan houd ik mijn hand ervoor’. Niet alleen de grens aan liefde en zorg is verschillend, maar ook op het gebied van het bieden van zorg en liefde zien ze verschillen tussen collega’s. De één is wat meer gericht op de regels en het schoolse, terwijl de ander juist meer bezig is met kinderen op schoot nemen en knuffelen. De regels zijn voor alle collega’s hetzelfde en hoewel de pedagogisch medewerkers soms een voorkeur hebben voor bepaalde kinderen, liggen ze wel op één lijn. Ten slotte zeiden ze beiden dat het bieden van liefde en zorg een voorwaarde is om te kunnen leren. PMG_1: ‘Ik vind de basis gewoon ... dat je eerst het kind leert ‘je mag hier zijn, je bent veilig’ ... en dan kan hij leren. Je hebt beide nodig.’ PMG_2: ‘Dat is de basis van de peuteropvang, daar draait alles om. Want als een kind zich niet veilig voelt en niet vertrouwd voelt, ja dan leert een kind ook niks.’

Ouders

Op het gebied van zorg en liefde werd de ouders gevraagd of ze het belangrijk vinden dat de pedagogisch medewerkers houden van kinderen en dus ook van hun kind. De ouders gaven alle drie aan dat ze het belangrijk vinden dat de pedagogisch medewerkers ervan houden om met kinderen te werken, maar dat ze niet persé van hun kind specifiek hoeven te houden. O_G_3: ‘Houden van is natuurlijk een heel diep gevoel, maar ik vind het wel belangrijk dat ze mijn kinderen leuk vinden, ja, dat ze daar ook een warm gevoel aan over kunnen brengen.’ Ze verwachten op het gebied van zorg en liefde een bepaalde professionaliteit van de medewerkers, die volgens hen de juiste grens moeten bewaken. Voor sommige ouders is het niet altijd duidelijk waar deze grens precies ligt. O_G_1: ‘Je bent geen onderdeel van het gezin of de familie, maar dat wil niet zeggen dat er een groot grijs gebied is.’ O_G_2 en O_G_3 hebben een iets duidelijkere grens. O_G_2: ‘Vanuit je werk geef je een bepaalde zorgzaamheid, aandacht en geborgenheid. Dat is denk ik heel erg belangrijk, maar dat je je ook bewust van bent dat het werk is.’ O_G_3: ‘Ik zit hier soms op de bank en lekker te knuffelen en mijn kind onder te kussen, nou, dat hoeft een pedagogisch medewerker van mij niet te doen.’ Ook wordt er nog even kort ingegaan op kusjes geven en knuffelen door O_G_2: ‘Als iemand pijn heeft of verdriet heeft, dan heeft iemand ook een knuffel en een kus nodig. Ik denk dat het daarin heel belangrijk is om naar het kind te luisteren, als het kind nee zegt, dan is het nee.’ De mening van ouders over of er verschillen

bestaan tussen pedagogisch medewerkers lopen uiteen. O_G_3: 'De ene medewerker is toch wat amicaler met de kinderen dan de ander, ... heel liefdevol gaan ze met de kinderen om, maar bij de één zie je wel dat die daarin iets meer de rol heeft van 'ik ben nu aan het werk'.' De ouders denken dat deze verschillen geen gevolgen hebben maar dat de kinderen er juist van kunnen leren omdat alle mensen verschillend zijn. O_G_2: 'Iedereen heeft z'n eigen kwaliteit en ik denk dat als je iemand in zijn kracht zet, heeft het alleen maar positief effect. Als iemand iets moet gaan doen wat diegene niet van nature aangaat of waar hij geen plezier uit haalt, of wat hem heel veel energie kost, dat dat de professionaliteit aantast.'

Zowel ontwikkelingsstimulering als het bieden van zorg en liefde zijn besproken. Vervolgens is aan ouders gevraagd wat ze het belangrijkste vinden binnen de opvang. De opvattingen hierover waren verschillend. O_G_3 en O_G_2 gaven aan dat ze niet de één belangrijker vinden dan de ander en dat ze graag een combinatie van die twee zouden willen zien. O_G_1: 'Ik denk dat het voor het kind het belangrijkste is dat mijn dochter het gevoel heeft dat ze daar in een veilige omgeving is waar ze zichzelf kan zijn en kan ontdekken en spelen en doen.'

Kleinschalige kinderopvanglocatie

Thema 1: Algemeen

Pedagogisch medewerkers

De algemene gegevens zoals werkervaring en keuze voor de opvang zijn weergegeven in Tabel 2. Alle drie de pedagogisch medewerkers zijn werkzaam op een kleinschalige locatie en hebben hier bewust voor gekozen. De redenen die hiervoor gegeven worden zijn dat ze het idee hebben dat ze bij grotere organisaties een nummertje zijn en dat ze een betere kwaliteit verwachten van een kleinere kinderopvangorganisatie. Daarnaast geeft PM_K_1 aan dat ze door de kleinschaligheid goed maatwerk kan leveren aan de kinderen en dat ze een band met de kinderen opbouwt. De pedagogisch medewerkers werd gevraagd naar wat een kinderopvang zou moeten bieden. PM_K_2 als PM_K_3 benoemden allebei 'veiligheid' en 'liefde(vol)' en kaarten daarbij ook het stimuleren van de ontwikkeling aan. PM_K_3: 'Veiligheid, liefde, een tweede huis en ook stimulans dat een kindje zich kan ontwikkelen op zijn eigen niveau.' PM_K_2 'Ik denk dat je gewoon eigenlijk zo veel mogelijk mogelijkheden en handvaten moet bieden, zodat een kind zich kan ontwikkelen... dat 'ie het zelf op zijn eigen manier kan doen en dat je daar een beetje bij helpt waar dat nodig is.' PM_K_1 vindt het met name belangrijk om rust te bieden aan de kinderen en zo veel mogelijk aandacht voor ieder kind te hebben. PM_K_1: 'Zo veel mogelijk echt van wat heb jij vandaag van mij nodig en hoe kan ik jou zo goed mogelijk helpen.' Ten slotte benoemden de pedagogisch medewerkers die zij als essentieel zien om dit werk te kunnen doen. Zowel PM_K_1 als PM_K_2 gaven aan dat het belangrijk is dat je een bepaalde 'feeling' hebt, dat je weet hoe je in bepaalde situaties moet handelen. PM_K_3 vond het met name belangrijk dat je je in kan leven in een kind en dat je kennis hebt over de ontwikkeling.

Ouders

Allereerst werd gevraagd naar een aantal algemene gegevens zoals de leeftijd van het kind en hoe lang en hoe veel uur per week het kind naar de opvang gaat. Deze gegevens zijn weergegeven in Tabel 1. De ouders hadden verschillende redenen om voor deze kleinschalige locaties te kiezen. O_K_1: ‘Omdat het wel kleinschalig was en niet heel massaal, dat vond ik prettig.’ O_K_2: ‘We hadden wel opgelet dat het kleinschalig was en huiselijk. We hadden wel het idee dat ze veel met die kinderen zouden gaan doen, maar dat ze er wel echt voor de kinderen er zijn, met veel aandacht en zorg.’ Als het gaat om belangrijke vaardigheden gaven beide ouders aan dat ze het belangrijk vinden dat de pedagogisch medewerkers signalen in de gaten houden en goed kijken naar de behoeften van het kind. O_K_1 voegde hier nog aan toe: ‘Liefdevol zijn, geduld hebben, aandacht en interesse in de ontwikkeling van het kind en daar wat op aansluiten.’

Thema 2: Ontwikkelingsstimulering

Pedagogisch medewerkers

De pedagogisch medewerkers geven alle drie aan dat ze actief bezig zijn met het stimuleren van de ontwikkeling, maar dit doen ze ieder op hun eigen manier. PM_K_2 vertelt dat ze van elke activiteit een leermoment probeert te maken en PM_K_1 benoemt dat ze maatwerk levert door naar elk kind specifiek te kijken: ‘We proberen ook voor elk kind ons speelaanbod aan te passen van oh jij kan niet zo goed puzzelen, nou dan doen we vandaag even wat makkelijke puzzels neerleggen ... echt materialen aanbieden die zij kunnen gebruiken om weer met de ontwikkeling verder te gaan.’

Ook als het gaat over het belangrijkste gebied binnen de ontwikkelingsstimulering verschillen de pedagogisch medewerkers in opvatting. PM_K_2 praat de hele dag tegen de kinderen en benoemt alles wat ze doet om de taalontwikkeling te stimuleren. Ze vindt de sociale ontwikkeling ook belangrijk, wat door PM_K_1 gezien wordt als het belangrijkste gebied. PM_K_3 vindt het belangrijk dat de kinderen zich op hun eigen tempo kunnen ontwikkelen en dat de pedagogisch medewerker moet stimuleren waar het kind wél goed in is en niet alleen waar het kind minder goed in is.

De pedagogisch medewerkers zijn alle drie van mening dat de kinderopvang gunstig is voor de ontwikkeling van het kind en dan met name voor de sociale ontwikkeling. PM_K_3 voegt hier aan toe dat het ook gunstig is voor de motorische ontwikkeling omdat er op de kinderopvang meer materialen beschikbaar zijn om dit te oefenen. Als het gaat om de verhouding tussen spelen en leren dan geven ze alle drie aan dat ze vinden dat het stimuleren van de ontwikkeling heel goed tijdens het spelen kan. PM_K_3 biedt twee keer per dag een gerichte activiteit aan de kinderen, terwijl PM_K_1 zegt: ‘Wil je dat wel of wil je dat niet vandaag? Nou dan doen we het een andere keer.’ PM_K_2 vindt dat het per leeftijd verschilt en dat je bij oudere kinderen (2 – 4 jaar) wat meer kan aanbieden omdat sommigen dan al toe zijn aan de basisschool. Over jongere kinderen is ze van mening dat er meer tijd moet zijn om te spelen.

PM_K_3 en PM_K_2 geven aan verschillen te zien tussen collega's als het gaat om ontwikkelingsstimulering. Ze zijn van mening dat dit geen gevolgen heeft omdat het elkaar aanvult en dat je op die manier voor ieder wat wils hebt. PM_K_3 vindt dat je op deze manier van elkaar kan leren: ‘Wat zie je

van een ander, wat kan je er zelf mee ... kijk naar elkaar, geef elkaar eens feedback en ook complimenten, of vraag waarom doe jij dat zo?' PM_K_1 zegt dat ze goed op één lijn liggen omdat ze een team zijn van drie: 'Natuurlijk vinden we sommige dingen wel, zijn we het niet altijd met elkaar eens over hoe we iets zien, maar uiteindelijk zijn we allemaal heel gericht op hetzelfde doen.' Ten slotte geven de pedagogisch medewerkers aan dat het tussen ouders onderling veel verschilt wat de verwachtingen zijn ten opzichte van de opvang. Ze geven aan dat de meeste ouders wel tevreden zijn, maar dat er ook kritische ouders zijn die soms van zich laten horen. Daarnaast geven ze aan dat hoe ouder de kinderen worden, hoe meer ouders vragen of de pedagogisch medewerkers nog iets extra's met de kinderen kunnen doen.

Ouders

De ouders zijn het er over eens dat ontwikkelingsstimulering belangrijk is, maar ze verschillen in opvatting als het gaat om hoe de ontwikkelingsstimulering wordt vormgegeven op de groep van hun kind. O_K_2 geeft aan dat ze ziet dat de pedagogisch medewerkers actief bezig zijn met het stimuleren van de ontwikkeling, onder andere doordat er een speciale groep is voor de leeftijd van haar kind (3+). O_K_1 geeft aan dat ze weinig meekrijgt van wat ze precies doen op de kinderopvang qua ontwikkeling. Haar dochter gaat 's ochtends naar de peuterspeelzaal en daar ziet O_K_1 de ontwikkelingsstimulering meer terugkomen: 'Dan werken ze met thema's en hebben ze wel echt werkjes of een beetje knutselen in dat thema ... structuur en in een kring zitten, vertellen, daar zit al veel meer dat schoolse in.'

Als het gaat om de verhouding tussen tijd om te spelen en ontwikkelingsstimulering dan wil O_K_1 dat de ontwikkeling niet te veel volgens de boekjes gebeurt, maar gewoon tijdens het spelen. O_K_2 vindt spelen belangrijker, met name voor de rust van haar kind. O_K_1 vindt taalontwikkeling het belangrijkste gebied, in combinatie met het tweetalige (Fries en Nederlands): 'Op het moment dat ze wat beter kunnen spreken, kun je ook beter aangeven wat je wel en niet wil en dat helpt weer in communicatie met andere kinderen ... samenwerken en problemen oplossen.' O_K_2 heeft niet één gebied waarvan ze graag wil dat het gestimuleerd wordt: 'Ik haal mijn kinderen altijd voldaan en tevreden daar weg ... soms denk ik wel misschien wordt het wel te veel met allerlei activiteiten en dingen ... maar aan de andere kant is het ook wel heel leuk voor ze.'

Beide ouders geven aan dat ze denken dat de kinderopvang gunstig is voor de sociale ontwikkeling. Ze zien daarbij verschillen tussen kinderen die wel en niet naar de opvang gaan. O_K_2: 'Ik ben zelf nooit naar de opvang geweest, maar ik denk wel dat zij nu een stapje voor zijn in hoe ze zich sociaal gezien verhouden tot andere kinderen ... als je al vanaf baby af aan op de opvang komt, dan ben je het al veel meer gewend dan wanneer je vanaf je vierde ineens in een groep komt'. O_K_1: 'Ik heb bijvoorbeeld een vriendin die niet werkt, waar het kindje niet naar een opvang gaat, die heeft denk ik bij de basisschool wel veel meer moeten wennen, omdat ze in één keer in de klas zat.'

Ten slotte geven de ouders aan verschillen te zien tussen de pedagogisch medewerkers als het gaat om ontwikkelingsstimulering. O_K_2: 'We hebben wel één leidster die zich daar wat meer mee bezig houdt ... zij trekt wat meer daar de kar dan de andere leidsters.' O_K_1 benadrukt de verschillen in

karaktoreigenschappen: ‘Het zijn wel heel verschillende types. Er zit één vrouw die is heel lief, altijd heel zorgzaam ... ik heb niet meteen het idee dat die heel veel, maar goed dat doet ze misschien wel, maar niet bewust. Je hebt ook medewerkers die dan net even wat meer vertellen over wat ze precies hebben gedaan en wat de gedachte erachter is.’

Thema 3: Liefde en zorg

Pedagogisch medewerkers

De pedagogisch medewerkers geven alle drie aan dat ze houden van kinderen. Ze laten dit met name merken door de kinderen te knuffelen en ze op schoot te nemen. PM_K_2 benoemt dat ze aandacht heeft voor elk kind specifiek en dat ze dit duidelijk maakt aan de ouders door elke dag iets persoonlijks over het kind te vertellen. PM_K_1 benoemt het persoonlijk contact en vertelt dat haar locatie ook bekend staat om hun liefdevolle benadering: ‘Daar merk je ook de voordelen van een kleinschalige locatie, dat je dus écht een band met die kinderen hebt.’ Als het gaat om de grens aan liefde en zorg benoemen ze allemaal dat het niet té privé moet worden omdat het hun werk blijft. Dat betekent dat ze geen contact hebben met kinderen of ouders buiten de opvang om. PM_K_3: ‘Het blijft werk. Als er een kindje is met heel veel zorg, speelt dat toch in je hoofd, maar maak er geen privékwesitie van. Alles wat er gebeurt, gebeurt op het werk.’ PM_K_2 voegt hier nog een andere grens aan toe: ‘Je moet het volgens mij niet willen als je een kind hebt die dat helemaal niet wil, dan moet je die ook niet op schoot nemen ... ik vind dus knuffelen oké ... maar bijvoorbeeld een kus op de mond, dat hoeft echt niet.’

PM_K_1 en PM_K_3 benoemen dat er eigenlijk geen verschillen zijn tussen collega's als het gaat om het bieden van liefde en zorg. PM_K_3: ‘We zijn er allemaal voor de kinderen. Het is echt één grote familie hier op de locatie zeg maar.’ PM_K_2 geeft aan dat er wel verschillen zijn: ‘De één is er gewoon niet zo van, die is wat schoolser denk ik, dus die heeft wat meer afstand. De ander is wel weer van kom maar even bij me zitten, de ander heeft weer meer voorkeur voor kindjes.’ Ze denkt dat deze verschillen geen gevolgen hebben voor de kinderen: ‘Ik denk dat iedereen op zijn best is als je jezelf bent ... kinderen merken het echt wel als je niet oprecht bent ... maar ik denk juist omdat we meerdere mensen hebben ... het ene kind is natuurlijk ook niet het andere kind.’

Ten slotte werd de pedagogisch medewerkers gevraagd naar de combinatie tussen zorg en liefde en ontwikkelingsstimulering. PM_K_1 en PM_K_3 geven aan dat een combinatie van de twee het beste is. PM_K_1: ‘Ik denk dat je het allebei een beetje moet aanvullen en moet kunnen zeg maar, als het kind geen veiligheid voelt dan gaat het zich never nooit ontwikkelen en als een kind weet van ... ik word gewaardeerd, dan zal hij ook beter zijn best doen om iets nieuws te ontwikkelen of om ook te falen daarin.’ Ze benoemt hierbij dat liefde de basis is en dat je dan verder kan kijken naar de ontwikkelingsstimulering. PM_K_2 vindt liefde het belangrijkste: ‘In opvang met jonge kinderen, dat het echt het belangrijkste is dat een kindje zich goed voelt en fijn voelt en dat kan volgens mij het beste als je een leidster hebt die ook echt lief is ..., dus ik denk dat dat dan op dat moment belangrijker is dan de ontwikkeling.’

Ouders

De ouders geven allebei aan dat ze het belangrijk vinden dat de pedagogisch medewerkers houden van kinderen en dus ook van hun kinderen, maar dat het niet vergelijkbaar hoeft te zijn met de liefde die zij zelf voor hun kinderen hebben. Ze merken dat de pedagogisch medewerkers dit doen, bijvoorbeeld doordat ze het kind optillen en knuffelen als ze verdrietig is, op schoot nemen en even samen zwaaien naar de ouder. O_K_1 voegt hier aan toe: ‘Liefde is ook dat ze een schone broek krijgen op tijd en dat ze daar oog voor hebben, dat ze niet het kind een hele dag in een natte luier of natte broek rond laten lopen.’ O_K_2 geeft aan dat de grens voor haar ligt bij op schoot zitten en knuffelen. Dat is voor haar genoeg. Voor O_K_1 is er geen grens: ‘Zo lang ze gewoon liefdevol zijn en grenzen stellen, dan denk ik volgens mij is dat helemaal prima en kun je een kind niet te veel liefde geven.’ Wel verwacht ze dat er een professionele afstand is, omdat het kind ook weer gaat en zich niet té veel moeten hechten.

Als het gaat om de combinatie van liefde en zorg en ontwikkelingsstimulering geven beide ouders aan dat ze zorg en liefde belangrijker vinden dan ontwikkelingsstimulering. O_K_1: ‘Aandacht houden voor de behoeftes van het kind ... wanneer een kind zich veilig voelt en zich gewoon prettig voelt, dan gaat je kind met plezier heen en dat moet bovenaan staan!’ O_K_2: ‘Dan ga ik wel meer naar de kant van zorg en liefde ... kinderen ontwikkelen zich ook door te spelen en door andere kinderen. Ik denk dat je daar niet heel erg bovenop hoeft te zitten, dat gaat wel en komt wel.’

Ten slotte is O_K_1 van mening dat er verschillen bestaan tussen pedagogisch medewerkers als het gaat om het bieden van liefde en zorg: ‘Je hebt wel echt de liefdevolle, zorgende, hele geduldige medewerkers en je hebt wat meer de doen-medewerkers, die wat meer plezier halen uit een activiteit ondernemen.’ O_K_2: ‘Nee hoor, ik hoor mijn dochter ook nooit, mijn zoontje ook niet, dat ze een voorkeur hebben voor een leidster.’ Beide ouders vinden het niet erg dat er verschillen zijn. O_K_1: ‘Ik denk dat het leuk is dat je wat een gevarieerd team hebt. Dan kan voor elk kind of elke behoefte weer iemand inspringen.’ O_K_2: ‘Mag voor mij wel verschillend zijn. De één is misschien ook wat meer ondernemend qua activiteiten en de ander wat meer met de kindjes boekjes lezen.’

Conclusie

In dit onderzoek is door middel van kwalitatief onderzoek gepoogd antwoord te geven op de vraag: *‘Lijkt de grootte van de kinderopvangorganisatie een rol te spelen in de manier waarop ouders en pedagogisch medewerkers spreken over het bieden van zorg en liefde enerzijds en het stimuleren van de ontwikkeling anderzijds?’* Om de onderzoeksvraag te beantwoorden zijn tien semigestructureerde interviews geanalyseerd. Eerst wordt gekeken naar de verschillen en overeenkomsten tussen de pedagogisch medewerkers en vervolgens naar de ouders.

Allereerst geven de pedagogisch medewerkers van de grootschalige opvanglocaties aan dat ze vinden dat de kinderopvang een kind veilig moet laten voelen en zichzelf moet laten zijn. De pedagogisch benoemen dat ze door de kleinschaligheid aandacht hebben voor ieder kind en daardoor de kinderen zo goed mogelijk

kunnen begeleiden in de ontwikkeling. Als het gaat om de vaardigheden van de pedagogisch medewerker dan geeft de grootschalige opvang aan dat ze geduld en empathie belangrijk vinden. De pedagogisch medewerkers van de kleinschalige locatie vinden dat je een bepaalde ‘feeling’ moet hebben en dat je kennis moet hebben over de ontwikkeling van een kind.

Op het gebied van ontwikkelingsstimulering liggen beide groepen redelijk op één lijn. Ze vinden het allemaal belangrijk om de ontwikkeling te stimuleren en vinden dat dit spelenderwijs goed kan. Verder vinden ze dat de opvang met name gunstig is voor de sociale ontwikkeling. De pedagogisch medewerkers die er ervaring mee hebben benoemen allemaal dat ze verschil zien tussen kinderen die wel of niet naar de opvang gaan. Naast deze overeenkomsten komen er een aantal verschillen naar boven. Drie medewerkers vinden spelen belangrijker dan ontwikkelingsstimulering en de andere twee geven aan dat ze het zo veel mogelijk tijdens het spelen proberen te doen. Bijna alle medewerkers geven aan dat er verschillen zijn tussen collega’s maar dat deze verschillen geen gevolgen hebben voor de kinderen omdat er op die manier voor ieder kind wat wils is. Eén medewerker van een kleinschalige locatie vertelt dat er bij haar nauwelijks verschillen zijn omdat ze als team van drie alles heel goed op elkaar afstemmen.

Alle medewerkers geven aan dat ze van kinderen houden en dat ze dit ook laten merken aan de kinderen en ouders. Bij de kleinschalige locaties komt opnieuw naar boven dat de medewerkers persoonlijke aandacht hebben voor ieder kind. De medewerkers vinden bijna allemaal dat het bieden van zorg en liefde en ontwikkelingsstimulering even belangrijk is, maar dat liefde een voorwaarde is voor kinderen om zich veilig te kunnen ontwikkelen. Eén medewerker van een kleinschalige locatie vindt liefde belangrijker dan ontwikkelingsstimulering. Naast deze overeenkomsten komen er een aantal verschillen naar boven. De meesten leggen de grens bij het geven van een kus aan een kind, maar er is één medewerker van een grootschalige locatie die dat wel doet. Ze benoemen daarentegen wel allemaal dat ze werk en privé gescheiden willen houden. Twee medewerkers van de kleinschalige locatie benoemen dat er geen verschillen zijn tussen collega’s omdat iedereen er op dezelfde manier is voor de kinderen. De andere medewerkers zien deze verschillen wel, die zich uitten in medewerkers die meer op het schoolse gericht zijn en medewerkers die meer op de kinderen gericht zijn. Deze verschillen hebben volgens hen geen gevolgen voor de kinderen.

Ook tussen de ouders van beide groepen waren een aantal kleine verschillen. De ouders van de kleinschalige locatie gaven aan specifiek voor een kleine locatie gekozen te hebben, omdat ze het fijn vinden dat het huiselijk en minder massaal is. Het merendeel van de ouders van de grootschalige locaties koos de opvang vanwege praktische redenen. Daarnaast verschilden ouders in mening over wat belangrijke vaardigheden zijn van een pedagogisch medewerker. Bij de grootschalige locaties werden een aantal genoemd: geduld, warme persoonlijkheid en sociaal, terwijl de ouders van de kleinschalige locatie het allebei het belangrijkste vonden dat de medewerkers liefdevol zijn en kijken naar de behoeften van het kind.

Op het gebied van ontwikkelingsstimulering zaten ouders redelijk op één lijn, maar er waren een aantal kleine verschillen. Alle ouders vinden het belangrijk dat de ontwikkeling gestimuleerd wordt en zien dit ook terug op de opvang, maar geven daarbij aan dat het ook spelenderwijs kan. In totaal geven vier ouders aan dat ze vinden dat er meer tijd zou moeten zijn om te spelen dan voor de ontwikkelingsstimulering. De andere

ouder heeft graag die twee in balans. Als het gaat om het belangrijkste gebied volgens ouders lopen de meningen sterk uiteen, de sociale ontwikkeling, taalontwikkeling, zindelijkheidstraining en emotieregulatie worden hier genoemd. Eén ouder uit de kleinschalige groep gaf aan dat het haar niet uitmaakt, zo lang ze haar kinderen maar tevreden op kan halen.

Ouders zijn van mening dat er verschillen bestaan tussen medewerkers, omdat de één wat meer gefocust is op de kindjes en de ander op de ontwikkeling. Ten slotte zijn alle ouders van mening dat de kinderopvang bij kan dragen aan de sociale ontwikkeling en dat er verschillen bestaan tussen kinderen die wel en niet naar de opvang gaan.

Op het gebied van liefde en zorg komen ouders redelijk overeen. Alle ouders geven aan dat ze het belangrijk vinden dat de pedagogisch medewerkers houden van kinderen en zien dit ook terug, maar die liefde hoeft niet vergelijkbaar te zijn met hun eigen liefde voor het kind. De grens aan liefde en zorg is voor alle ouders verschillend. De meeste ouders geven aan dat de grens ligt bij het geven van een kus, maar zowel een ouder van de kleinschalige als de grootschalige locaties vinden het prima als dit gebeurt. De ouders verwachten hierbij wel een professionele houding van de pedagogisch medewerker.

De meeste ouders geven aan dat ze verschillen zien tussen de medewerkers op het gebied van liefde en zorg, omdat de één wat liefdevoller is dan de ander. Ze zijn van mening dat deze verschillen geen gevolgen hebben voor de kinderen. Ten slotte gaven twee ouders van de grootschalige locatie aan dat ze het liefst een combinatie hebben van ontwikkelingsstimulering en liefde en zorg, terwijl de kleinschalige locatie liefde en zorg het allerbelangrijkste vindt. De andere ouder zat er tussenin.

Er kan geconcludeerd worden dat er een verschil bestaat in de manier waarop ouders en pedagogisch medewerkers spreken over het bieden van zorg en liefde enerzijds en ontwikkelingsstimulering anderzijds. Wat duidelijk in de resultaten naar voren komt is dat de medewerkers van de kleinschalige locatie de nadruk leggen op persoonlijk contact met de kinderen. Ze proberen hierbij zo goed mogelijk aan te sluiten bij de behoeften van het kind, wat door de ouders van de kleinschalige opvang benoemd werd als belangrijke vaardigheid. Daarnaast benoemen ze dat ze een tweede huis willen zijn voor de kinderen. Deze punten komen sterk overeen met de punten van andere kleinschalige locaties die in de inleiding zijn benoemd. De grootschalige locaties hebben het over geduld en empathie, wat door ouders ook werd genoemd als belangrijke vaardigheden. Als het gaat om ontwikkelingsstimulering dan is het opvallend dat één van de grootschalige medewerkers het niet haar taak vindt, terwijl op de websites van de grotere organisaties de ontwikkeling juist centraal staat. Op het gebied van de ontwikkelingsstimulering zijn de ouders het met elkaar eens, maar één van de kleinschalige ouders geeft aan dat ze alles prima vindt zo lang ze haar kind maar tevreden op kan halen. Ten slotte valt op dat beide ouders van de kleinschalige opvang aangeven dat ze liefde en zorg het allerbelangrijkst vinden, wat wordt beaamd door één van de kleinschalige medewerkers.

Discussie

Allereerst zal de conclusie worden vergeleken met bestaande literatuur. Vervolgens worden de sterke en zwakke punten van het onderzoek benoemd en ten slotte worden er aanbevelingen gedaan voor vervolgonderzoek.

Het onderzoek van Belsky (2007) dat in de inleiding is genoemd wees uit dat een goede kwaliteit van de kinderopvang invloed heeft op de sociale en cognitieve ontwikkeling van de kinderen later. Aanvankelijk werd in dit onderzoek gedoeld op de cognitieve ontwikkeling als het ging om ontwikkelingsstimulering, maar uit alle interviews kwam juist de sociale ontwikkeling naar voren. Of de ontwikkelingsstimulering die door de pedagogisch medewerkers is beschreven ook bijdraagt aan de cognitieve ontwikkeling is op basis van dit onderzoek niet te concluderen. In onderzoek van Helmerhorst et al. (2015) wordt beschreven dat pedagogisch medewerkers eerder een speciale opleiding moesten volgen om te werken met zeer jonge kinderen, maar dat is sinds 1996 niet meer het geval. Dit zou een reden kunnen zijn dat er minder aandacht wordt besteed aan de cognitieve ontwikkeling, omdat de pedagogisch medewerkers niet getraind zijn in hoe ze dit bij de jonge kinderen moeten stimuleren.

Page (2018) stelt in haar onderzoek dat baby's en jonge kinderen verzorgers nodig hebben die luisteren naar de kinderen en die hun acties afstemmen op de kinderen. Na een langere tijd wordt er een hechte relatie gevormd tussen het kind en de pedagogisch medewerker, waardoor er naast zorg ook met liefde gereageerd wordt op het kind. In dit onderzoek bleek dat met name de kleinschalige locaties gefocust waren op liefde en zorg en de behoeften van het kind. Op basis hiervan zou je kunnen stellen dat het voor de pedagogisch medewerkers van de kleinschalige locaties makkelijker is om een hechte relatie op te bouwen met het kind, omdat er meer sprake is van één op één contact. Dit wordt bevestigd door het feit dat de pedagogisch medewerkers van de kleinschalige locaties een aantal keer de persoonlijke aandacht voor ieder kind benoemen, terwijl dit bij de grootschalige locaties niet naar voren kwam. Je zou op deze manier kunnen verklaren waarom er door de medewerkers van de kleinschalige locaties meer gefocust wordt op liefde en zorg dan bij de grootschalige locaties.

Alle ouders gaven in het onderzoek aan dat ze het belangrijk vinden dat de pedagogisch medewerkers houden van kinderen, maar dat die liefde niet vergelijkbaar hoeft te zijn met de liefde die de ouders zelf voor hun kinderen hebben. Uit de interviews in het onderzoek van Page (2011) kwam naar voren dat moeders pas toestemming gaven voor dat de pedagogisch medewerker van de kinderen mocht houden, als ze aangaven dat ze de liefde tussen moeder en kind slechts wilde aanvullen in plaats van wilde afnemen. Liefde delen met een andere verzorger is volgens Page niet hetzelfde als het delen van een taart: als het kind liefde heeft voor de pedagogisch medewerker en andersom dan betekent dat niet dat de liefde voor de moeder minder wordt, wat door ouders vaak wel wordt gedacht. Dit punt vereist vervolgonderzoek, maar het verklaart waarschijnlijk waarom alle ouders noemden dat de pedagogisch medewerkers niet zo veel van hun kinderen hoeven te houden als ze zelf doen.

In hetzelfde onderzoek wordt genoemd dat liefde hetgeen is wat jongere kinderen echt nodig hebben, omdat dat de hersenontwikkeling bevordert. Op basis van dit onderzoek zouden we kunnen begrijpen dat de pedagogisch medewerkers en ouders liefde belangrijker of net zo belangrijk vinden als ontwikkelingsstimulering. Aan de andere kant wijst onderzoek van Albers (2010) uit dat ontwikkelingsstimulering die aangepast is aan het kind al positieve effecten heeft in het eerste levensjaar (na 9 maanden). Dit zou voor ouders een reden kunnen zijn om de ontwikkelingsstimulering belangrijker te vinden.

De kracht van dit onderzoek is dat het een toegevoegde waarde heeft voor onderzoek naar het verschil tussen kleinschalige en grootschalige kinderopvanglocaties als het gaat om zorg en liefde en ontwikkelingsstimulering. Zoals in de inleiding beschreven is hier nog niet eerder onderzoek naar gedaan. Rouse & Hadley (2018) stelden dat er verschil is tussen hoe ouders en pedagogisch medewerkers praten over zorg en liefde en ontwikkelingsstimulering, maar dat is in dit onderzoek niet gebleken. Er werd door ouders en pedagogisch medewerkers in dezelfde taal gesproken over zorg en liefde en ontwikkelingsstimulering, maar er zat een verschil tussen wat ouders en pedagogisch medewerkers van de grootschalige en kleinschalige locaties belangrijker vonden.

Het onderzoek had ook een aantal zwakke punten. Allereerst was het voorafgaand aan het onderzoek gecompliceerd om 'groot' en 'klein' te definiëren als het ging om de grootte van de kinderopvangorganisaties, omdat hier geen duidelijke maatstaf voor is. Uiteindelijk bleek dat er veel kleinschalige locaties waren die zich aan hebben gesloten bij een grote instelling, maar die wel hun kleinschaligheid hebben behouden. Het is lastig om te zeggen of het feit dat een kinderopvang onderdeel is van een grote instelling invloed heeft gehad op de onderzoeksresultaten, omdat er in dit onderzoek geen particuliere instelling is om het mee te vergelijken.

Doordat het lang onduidelijk was hoe een grote en kleine kinderopvangorganisatie gedefinieerd moesten worden, is de vraag in de interviewleidraad niet duidelijk genoeg geformuleerd. Hierdoor gaf het in sommige gevallen niet voldoende informatie over de grootte van de opvang. Ook was het hierdoor voor de medestudenten niet altijd duidelijk wat er precies bedoeld werd met de vraag en konden ze niet op de juiste manier doorvragen. Echter is door nader onderzoek en door contact op te nemen met de respondenten als nog genoeg informatie vergaard.

Daarnaast had het onderzoek in totaal tien respondenten, die gelijk verdeeld zijn over twee groepen. Hierdoor waren er twee pedagogisch medewerkers van een grootschalige locatie en drie van een kleinschalige locatie. Hetzelfde geldt voor de ouders, maar dan was de groep van grootschalige ouders groter. Dit betekent dat er bij de resultaten steeds één groep kleiner was, waardoor het gecompliceerder was om conclusies te trekken. Uit de antwoorden van de grotere groep bleek namelijk vaak dat één respondent extra een groot verschil kon maken in de resultaten.

De interviews zijn door vijf verschillende onderzoekers afgenomen. In de interviewleidraad was er ruimte om door te vragen en extra vragen te stellen, waardoor sommige antwoorden verhelderd konden worden, maar dit zorgde er ook voor dat de interviews niet gelijk waren aan elkaar. Dit was bijvoorbeeld terug te zien in de lengte van de interviews. Er zijn vragen overgeslagen of anders gesteld, waardoor in enkele

gevallen een respondent geen (duidelijk) antwoord heeft gegeven op de vraag en daardoor niet meegenomen kon worden in bepaalde resultaten.

Het zou voor ouders en pedagogisch medewerkers nuttig zijn om vervolgonderzoek uit te voeren als zij bijvoorbeeld meer achtergrondinformatie willen hebben wanneer ze moeten kiezen voor een kinderopvanglocatie. Er zijn daarom een aantal aanbevelingen voor vervolgonderzoek.

Allereerst is het belangrijk dat de interviewleidraad van tevoren opgesteld wordt en getest wordt bij zowel ouders als pedagogisch medewerkers om te kijken of de vragen meten wat ze beogen te meten. Het is hierbij belangrijk dat de vragen duidelijk geformuleerd zijn en niet suggestief. Daarnaast zou in het geval van dit specifieke onderzoek een kortere maar diepgaandere interviewleidraad opgesteld moeten worden, om zo goed mogelijk te meten of er een verschil bestaat tussen de twee groepen. Om de betrouwbaarheid te verhogen wordt aangeraden om de interviews door één onderzoeker af te laten nemen, omdat de onderzoeker dan beter op de hoogte is van wat er in de andere interviews is besproken en daardoor gepast door kan vragen. Om de externe validiteit te verhogen zal er een grotere steekproef getrokken moeten worden. Verder zou het kunnen bijdragen aan het onderzoek om alle respondenten van verschillende locaties te werven, zodat er zo veel mogelijk perspectieven in kaart gebracht kunnen worden en je niet meerdere respondenten van één dezelfde locatie interviewt. Ten slotte is het relevant voor vervolgonderzoek om ook particuliere organisaties te betrekken, omdat deze locaties op zichzelf staan en geen eventuele richtlijnen of protocollen meekrijgen vanuit de grotere instelling waar ze toe behoren.

Literatuurlijst

- Albers, E. M., Riksen-Walraven J. M., de Weerth, C. (2010). Developmental stimulation in child care centers contributes to young infants' cognitive development. *Infant Behavior and Development*, 33 ,401-408,
- Baarda, D. B. (2019). *Dit is onderzoek!*. Noordhoff.
- Belsky, J., Vandell, D. L., Burchinal, M., Clarke-Stewart, K. A., McCartney, K., Owen, M. T., & the NICHD Early Child Care Research Network. (2007). Are there long-term effects of early child care? *Child development*, 78, 681-701.
- Boeije, H. (2002). A Purposeful Approach to the Constant Comparative Method in the Analysis of Qualitative Interviews. *Quality & Quantity* 36, 391–409.
- Bradbury, A. (2012). 'I Feel Absolutely Incompetent': Professionalism, Policy and Early Childhood Teachers. *Contemporary Issues in Early Childhood*, 13(3), 175–186.
- Burchinal, M. R., Cryer, D., Clifford, R. M. & Howes, C. (2002). Caregiver training and classroom quality in childcare centers. *Applied Developmental Science*, 6, 2-11.
- Cohen, B., Moss, P., Petrie, P., & Wallace, J. (2018). 'A New Deal for Children?' – what happened next: a cross-national study of transferring early childhood services into education. *Early Years*, 41(2–3), 110–127.
- Centraal Bureau voor Statistiek. (2020). Landelijke Jeugdmonitor 2020. <https://longreads.cbs.nl/jeugdmonitor-2020/jongeren-in-nederland/>
- Ezer, F., & Aksüt, S. (2021). Opinions of Graduate Students of Social Studies Education. About Qualitative Research Method. *International Education Studies*, 14(3), 15.
- Flick, U. (2014). An Introduction to Qualitative Research. *SAGE Publications*.
- Heckman, J., Pinto, R., & Savelyev, P. (2013). Understanding the mechanisms through which an influential early childhood program boosted adult outcomes. *The American Economic Review*, 103(6), 2052–2086.

Helmerhorst, K. O. W., Riksen-Walraven, J. M. A. Gevers Deynoot-Schaub M. J. J. M., Tavecchio, L. W. C. & Fukkink, R. G. (2015) Child Care Quality in The Netherlands Over the Years: A Closer Look, *Early Education and Development*, 26:1, 89-105

Helmerhorst, K. O. W., Riksen-Walraven, J. M. A., Fukkink, R. G., Tavecchio, L. W. C., & Gevers Deynoot-Schaub, M. J. J. M. (2016). Effects of the Caregiver Interaction Profile Training on Caregiver–Child Interactions in Dutch Child Care Centers: A Randomized Controlled Trial. *Child & Youth Care Forum*, 46(3).

In Het Kort. (2021). *Management Kinderopvang*, 27(4), 4–7. <https://doi.org/10.1007/s41190-021-0958-9>

Layzer, J. I., & Goodson, B. D. (2006). The ‘quality’ of early care and education settings. *Evaluation Review*, 30, 556-576.

Love, J. M., Schochet, P. Z. & Meckstroth A. L. (1996). Are they in any real danger? What research does and doesn’t tell us about child care quality and children’s well-being. *Child Care Research and Policy Papers*. Princeton, NJ: Mathematica Policy Research Inc.

Ministerie van Algemene Zaken. (2021). Kinderopvang: ontwikkeling kind centraal. Kinderopvang | *Rijksoverheid.nl*.

<https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/kinderopvang/kinderopvang-ontwikkeling-kind-centraal>

Page, J. (2011). Do mothers want professional carers to love their babies? *Journal of Early Childhood Research*, 9(3), 310–323.

Page, J. (2018) Characterising the principles of Professional Love in early childhood care and education, *International Journal of Early Years Education*, 26:2, 125-141.

Rijksoverheid. (2021, oktober). Cijfers kinderopvang tweede kwartaal 2021.

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/publicaties/2021/09/10/cijfers-kinderopvang-tweede-kwartaal-2021>

Rouse, E., & Hadley, F. (2018). Where did love and care get lost? Educators and parents’ perceptions of early childhood practice. *International Journal of Early Years Education*, 26(2), 159–172.

Schipper, de, E. J., Riksen-Walraven, J. M. A., & Geurts, S. A. E. (2006). Effects of child-caregiver ratio on the interactions between caregivers and children in child-care centers: An experimental study. *Child development, 77*, 861-874.

Slot, P., Jepma, IJ., Muller, P., Romijn, B. & Leseman, P. (2017-2019). Landelijke kwaliteitsmonitor kinderopvang. Kwaliteit van de Nederlandse kinderdagopvang, peuteropvang, buitenschoolse opvang en gastouderopvang. *Utrecht: Universiteit Utrecht / Sardes*.

Tavecchio, L. W. C., and F. A. Goossens. "Opvoeding buiten het gezin, in het bijzonder in het kader van dagopvang." (1992).

Van Oers, B. (2013). Educational innovation between freedom and fixation: the cultural-political construction of innovations in early childhood education in the Netherlands. *International Journal of Early Years Education, 21*(2–3), 178–191.

Van Rooijen, M., & Jacobs, G. (2019). A professionalisation programme towards children's risk-taking in play in childcare contexts: moral friction on developing attitudes and collegial expectations. *European Early Childhood Education Research Journal, 27*(6), 741–756.

Yilmaz, K. (2013). Comparison of Quantitative and Qualitative Research Traditions: epistemological, theoretical, and methodological differences. *European Journal of Education, 48*(2), 311–325.

Geraadpleegde internetbronnen:

- www.encyclo.nl
- www.jottum.nl/voor-je-kind
- www.lilalola-kdv.nl/visie/
- www.kids2b.nl/over-ons
- www.kidsfirst.nl/over-kids-first-2
- www.kidsfoundation.nl/nl/over-kidsfoundation/
- <https://www.bookspot.nl/images/active/InkijkPDF/eboekhuis/9789001895457.pdf>

Bijlage 1: Interviewleidraad pedagogisch medewerkers

- informed consent / geïnformeerde instemming
- anonimiteit

Tijdens dit interview komen vijf onderwerpen aan bod, u ziet ze hier op het kaartje staan. Alle vragen gaan over uw eigen mening en uw eigen ervaringen als pedagogisch medewerker. We willen graag weten hoe u over bepaalde dingen denkt, dat betekent dus dat er ook geen goede of foute antwoorden zijn. Soms zal ik u vragen om een voorbeeld te geven van iets dat u zelf hebt meegemaakt.. Als bepaalde vragen niet duidelijk zijn of u wil een vraag niet beantwoorden, dan kunt u dat gewoon aangeven.

Alles duidelijk? Dan zet ik de opname aan.

1. Hoeveel jaar werkervaring hebt u met de doelgroep van 0 – 4 jarigen? Was dat altijd bij de werkgever waar u nu werkt?
  - Doorvragen om totaalplaatje te krijgen, bv. 5 jaar hier, maar daarvoor nog 3 jaar in andere plaats....
2. Is de organisatie waar u werkzaam bent een particuliere organisatie of een (grote) instelling met meerdere locaties?
  - Waarom heeft u specifiek gekozen voor (antwoord)
  - Wat zijn volgens u de voor- en nadelen?
3. Waarom heeft u in eerste instantie gekozen om pedagogisch medewerker te worden?
  - Wilde u dit altijd al of heeft u eerst iets (totaal) anders gedaan?
  - Wat vindt u het mooiste aspect aan uw werk?
4. Wat vindt u het belangrijkste dat een kinderopvang een kind moet bieden?
5. Wat zijn volgens u vaardigheden die een PM moet bezitten?

De volgende vragen gaan over het stimuleren van de ontwikkeling van kinderen. Daarmee bedoelen we dat kinderen door de pedagogisch medewerker worden uitgedaagd om nieuwe dingen te leren en te ontdekken.

7. Bent u in uw werk bewust bezig met het stimuleren van de ontwikkeling van kinderen op de groep?
  - Wat doet u zoal, kunt u wat voorbeelden noemen?
  - Bent u hierbij actief bezig met het aansluiten op wat de kinderen al kunnen en wat er op de basisschool als basisniveau wordt verwacht?
8. Hoe moet ontwikkelingsstimulering volgens u in verhouding staan tot tijd om te spelen?
9. Hoe belangrijk vindt u het om de ontwikkeling van kinderen te stimuleren?
10. Bent u van mening dat de kinderopvang gunstig kan zijn voor bepaalde aspecten van de ontwikkeling van het kind?
  - Zo ja, welke aspecten?
  - Merkt u verschil tussen kinderen die niet of minder naar de opvang gaan en kinderen die wel gaan? Of heeft u hier geen ervaring mee?
11. Ziet u verschil in ontwikkelingsstimulering tussen uw collega's?
  - Wat vindt u hiervan?
  - Hoe uiten die verschillen zich?
  - Zo nee, komt dit door bepaalde regels of protocollen of gebeurt dit meer vanzelf?

12. Zijn er (ontwikkelings)gebieden die u zelf het belangrijkste vindt voor de kinderen? Welke en waarom?

- Zijn er ook gebieden die u minder belangrijk vindt?

13. Heeft u een idee van wat ouders vinden van ontwikkelingsstimulering binnen de opvang?

- Heeft u het idee dat bepaalde ouders daar meer waarde aan hechten?
- Heeft u het idee dat ouders bepaalde verwachtingen hebben van u als PM?
- Komt dit wel eens aan bod op een ouderavond of bij het halen/brengen?

De volgende vragen gaan over de plek van liefde en zorg in de kinderopvang.

14. Zou u van uzelf zeggen dat u van kinderen houdt? En geldt dat ook voor de kinderen waar u dagelijks mee te maken heeft op de opvang?

- Zo ja: op welke manier laat u dat merken aan de kinderen?
- Zo ja: laat u ook aan ouders merken dat u van (hun) kinderen houdt? Op welke manier, en waarom wel/niet?
- Zo nee: goh dit verbaast me, zou je hier wat meer over kunnen vertellen? Of: door naar de volgende vraag.

15. Zit er voor u een grens aan de liefde en zorg die u aan een kind geeft? Zo ja, waar ligt deze grens voor u?

16. Als het gaat om het tonen van liefde aan kinderen, merkt u dan een verschil tussen u en uw directe collega's?

- Hoe uit dit verschil zich in de praktijk?
- Wat vindt u ervan dat er verschillen zijn?
- Denkt u dat deze verschillen onderling gevolgen hebben voor de kinderen?
- Zo nee, is dit toevallig zo of is dit iets wat jullie hebben afgesproken?

17. Wordt er binnen het team gepraat over het tonen van liefde aan kinderen (en eventuele verschillen daarin tussen collega's)? Zo nee, zou u hier behoefte aan hebben?

18. Ik leg u een stelling voor: *“Een pedagogisch medewerker die sterker is in het tonen van liefde en zorg dan in ontwikkelingsstimulering, is minder professioneel dan een pedagogisch medewerker die juist goed is in ontwikkelingsstimulering maar die minder goed is in het tonen van liefde.”*

- Wat vindt u van deze stelling?
- Stel ze antwoorden zorg en liefde → vragen: vindt u iemand die meer zorg en liefde biedt dan ook professioneler?

19. Als u kijkt naar de vragen over ontwikkelingsstimulering en de vragen over zorg en liefde, zou u dan kunnen zeggen wat u als belangrijkste aspect ziet voor de kinderen op uw groep?

Bijvoorbeeld: dat het kind geliefd wordt, dat het zich veilig voelt, dat het het idee heeft dat het altijd bij iemand terecht kan etc.

De laatste vragen/vraag van dit onderwerp gaan over mogelijke richtlijnen en protocollen rondom liefde en zorg. Er kunnen protocollen, gedragsregels en/of richtlijnen worden opgesteld door uw werkgever omtrent grensoverschrijdend gedrag (bijv. geweld of intimidatie) om bijvoorbeeld kinderen te beschermen en een veilige omgeving te creëren op de kinderopvang.

20. Heeft uw werkgever dit soort richtlijnen of een protocol met betrekking tot grensoverschrijdend gedrag?

- Zo ja, wat houdt het (protocol) in?

- Heeft u wel eens meegemaakt dat regels/protocollen u in de weg zaten, dat u zich beperkt voelde door die regels? Op welke manier voelde u zich beperkt?

Het volgende onderwerp gaat over de sekse van de PM, dus of het een man of een vrouw is.

21. In de kinderopvang werken vooral vrouwen maar ook een enkele man. Hoe is dat op de opvang waar u werkt?

- Alleen vragen naar eigen 'afdeling', niet in het algemeen

22. Denkt u dat het voor ouders uitmaakt of de PM een man of een vrouw is?

- Waarom wel of niet?

Mannelijke respondent: Merkt u bepaalde vooroordelen of verwachtingen omdat u een man bent? Heeft u het idee dat ouders/collega's u anders behandelen? Zo ja, hoe merkt u dit?
Merk je dat kinderen zich anders gedragen bij u dan bij een vrouwelijke collega?

Vrouwelijke respondent: Heeft u wel eens samengewerkt met een mannelijke collega?
Zo ja: merkte u een verschil in zijn manier van doen met de kinderen dat volgens u te maken heeft met man-zijn of vrouw-zijn? Waar zie je dit in?
Zo nee: hoe zou u het vinden om een mannelijke collega te hebben?

23. Eerder had ik het met u al over het geven van liefde en zorg aan kinderen en of daar een bepaalde grens in zit. Is die grens verschillend voor mannen en vrouwen, denkt u?

- Waarom?

24. Denkt u dat er een verschil is in wat mannelijke en vrouwelijke PM belangrijk vinden in het werken met kinderen?

- Zit er denkt u een verschil in hoe mannen en vrouwen denken over het bieden van zorg en liefde?
- Er wordt wel eens gezegd dat vrouwen emotioneler zijn en dat mannen zakelijker zijn: denk je dat dit binnen de kinderopvang ook terug te zien is?

We komen alweer bij het laatste onderwerp: afstemming met de ouders. Wat we daarmee bedoelen is vooral het contact tussen ouder en PM over wat zij beiden belangrijk vinden voor het kind – en hoe er wordt omgegaan met het kind.

25. Wat willen ouders meestal weten als ze hun kind komen ophalen?

26. Zitten daar grote verschillen in tussen ouders? Zo ja, wat zijn dat voor verschillen?

- *Vragen of ze verschillen in betrokkenheid merken, bijvoorbeeld dat een oppas altijd de kinderen komt halen of dat een ouder zich nooit aanmeldt om te helpen bij activiteiten etc.*

27. Voelt u een bepaalde band met (sommige) ouders omdat u voor hun kind zorgt? Wat maakt dat u dat gevoel soms wel en soms niet hebt?

- Merkt u bij uzelf dat het soort contact dat u met ouders hebt, van invloed is op hoe u met het kind omgaat?

28. Een stelling van ouders: "het maakt me niet uit wat jullie allemaal doen, zolang mijn kind maar gelukkig is"? Wat vindt u van deze stelling?

29. Zijn ouders het wel eens oneens met bepaalde regels of activiteiten? Is er ruimte om dit aan te kaarten en hoe reageert u hier meestal op?

30. Heeft u wel eens een (menings-)verschil gemerkt tussen opvattingen van ouders en de visie of regels die u van uw instelling meekrijgt? Kunt u daar een voorbeeld van geven?

- En hoe gaat u daar mee om? / Hoe bent u hiermee omgegaan?

31. Je zou kunnen zeggen: wat tijdens mijn dienst gebeurt is mijn verantwoordelijkheid, maar de volgende dag is het weer de verantwoordelijkheid van degenen die dan aan het werk zijn. Hoe kijkt u hier tegen aan?

32. Voor we echt gaan afsluiten heb ik nog een laatste vraag aan u: als u iets zou willen veranderen aan de manier waarop in de kinderopvang wordt omgegaan met kleine kinderen, wat zou dat dan zijn?

We zijn hiermee aan het eind gekomen van het interview. Zijn er nog dingen die u wilt toevoegen, zijn we nog iets belangrijks vergeten?

Nog even voor alle duidelijkheid:

- Alle interviews worden anoniem verwerkt, we koppelen ook geen resultaten terug aan de kinderopvangorganisatie waar uw kind naar toe gaat.
- We gebruiken de interviews alleen voor onze scriptie, verder zullen ze niet worden gebruikt.

Heel erg hartelijk bedankt voor uw medewerking! Dan zet ik nu de opname uit.

Bijlage 2: interviewleidraad ouders

Interviewleidraad voor ouders

- informed consent / geïnformeerde instemming
- anonimiteit

Tijdens dit interview komen vijf onderwerpen aan bod, u ziet ze hier op het kaartje staan. Alle vragen gaan over uw kind of kinderen die op dit moment gebruik maken van de opvang. We willen graag weten hoe u over bepaalde dingen denkt, dat betekent dus dat er ook geen goede of foute antwoorden zijn. Soms zal ik u vragen om een voorbeeld te geven van iets dat u zelf hebt meegemaakt. Als bepaalde vragen niet duidelijk zijn dan kunt u dat gewoon aangeven.

Alles duidelijk? Dan zet ik de opname aan.

1. Hoe oud is uw kind op dit moment? (of: hoe oud zijn uw kinderen?)
2. Hoe lang gaat uw kind al naar de kinderopvang (vanaf wanneer)? Hoeveel dagen of uren per week (gemiddeld)?
3. Is de opvang waar uw kind(eren) op zitten een particuliere organisatie of een (grote) instelling met meerdere locaties?
  - Waarom heeft u specifiek gekozen voor (antwoord)
  - Wat zijn voor u de voor- en nadelen om de één boven de ander te kiezen?
4. Heeft u een bepaalde kinderopvang boven een andere kinderopvang gekozen omdat deze bijvoorbeeld bepaalde speerpunten of doelen had die u aanspraken?
5. Hoe is het gevoelsmatig voor u, dat uw kind naar de kinderopvang gaat?
6. Wat zijn volgens u de belangrijkste vaardigheden die een pedagogisch medewerker zou moeten hebben?

De volgende vragen gaan over het stimuleren van de ontwikkeling van kinderen. Daarmee bedoelen we dat kinderen door de pedagogisch medewerker worden uitgedaagd om nieuwe dingen te leren en te ontdekken. Ontwikkelingsstimulering wordt vaak gezien als voorbereiding op de basisschool, door kinderen te leren te tellen, of kleuren te benoemen tijdens het spelen.

7. Herkent u dit: zijn de pedagogisch medewerkers op de groep van uw kind bezig met het stimuleren van de ontwikkeling, denkt u?
  - Waar ziet u dat in?
  - Denkt u dat ze hierbij goed aansluiten bij de leeftijd van uw kind of bij wat er op de basisschool als basisniveau wordt verwacht?
8. Hoe moet ontwikkelingsstimulering volgens u in verhouding staan tot ruimte/tijd om te spelen?
9. Hoe belangrijk vindt u het dat de pedagogisch medewerkers de ontwikkeling van uw kind stimuleren?
10. Bent u van mening dat de kinderopvang gunstig kan zijn voor bepaalde aspecten van de ontwikkeling van het kind?
  - Zo ja, welke aspecten?
  - Merkt u verschil tussen kinderen die niet of minder naar de opvang gaan en kinderen die wel gaan?

11. Ziet u verschillen tussen de pedagogisch medewerkers op de groep van uw kind op het gebied van ontwikkelingsstimulering?

- Zo ja, wat vindt u hiervan?

12. Zijn er (ontwikkelings-)gebieden of aspecten die u zelf het belangrijkste of juist minder belangrijk vindt voor uw kind? Welke en waarom?

De volgende vragen gaan over de plek van liefde en zorg in de kinderopvang.

13. Vindt u het belangrijk dat pedagogisch medewerkers houden van kinderen? En dus ook van uw kind?

- Zo ja: doen ze dat ook, denkt u? Waaraan ziet u dat?
- Zo nee: goh dit verbaast me, zou je hier wat meer over kunnen vertellen? Of: door naar de volgende vraag.

14. Vindt u het belangrijk dat uw kind net zo geliefd wordt als u dat zelf doet, of vindt u dat er een bepaalde afstand moet blijven tussen uw kind en de PM?

- Is er voor u een grens, zo ja waar ligt deze?

15. Ziet u op het gebied van het bieden van liefde en zorg verschillen tussen de pedagogisch medewerkers op de groep van uw kind?

- Hoe uit dit verschil zich?
- Wat vindt u ervan dat er verschillen zijn?
- Denkt u dat deze verschillen onderling gevolgen hebben voor de kinderen?

16. Ik leg u een stelling voor: *“Een pedagogisch medewerker die sterker is in het tonen van liefde en zorg dan in ontwikkelingsstimulering, is minder professioneel dan een pedagogisch medewerker die juist goed is in ontwikkelingsstimulering maar die minder goed is in het tonen van liefde.”*

- Wat vindt u van deze stelling?

17. Als u kijkt naar de vragen over ontwikkelingsstimulering en de vragen over zorg en liefde, zou u dan kunnen zeggen wat u het belangrijkste vindt voor uw kind binnen de opvang?

- Wat vindt u de belangrijkste taak van de pedagogisch medewerkers?

Bijvoorbeeld (als ouders niet begrijpen wat er wordt bedoeld): dat het kind geliefd wordt, dat het zich veilig voelt, dat het het idee heeft dat het altijd bij iemand terecht kan etc.

Het volgende onderwerp gaat over de sekse van de PM, dus of het een man of een vrouw is.

18. In de kinderopvang werken voornamelijk vrouwen. Hoe is dat op de opvang waar uw kind naar toe gaat?

19. Maakt het u uit of er een man of een vrouw zorgt voor uw kind?

- Eventueel: heeft u daar ervaring mee?

20. Eerder vroeg ik u of er een grens was aan de liefde en zorg die een PM aan uw kind mag geven. Is die grens nog verschillend voor een mannelijke of een vrouwelijke PM?

- Waarom is dat wel/niet zo voor u?

21. Bent u van mening dat er een verschil is in de professionaliteit van vrouwen of mannen die in de kinderopvang werken? Waar denkt u dat dat verschil in zit?

- En als het gaat om ontwikkelingsstimulering of het geven van liefde?

- Er wordt wel eens gezegd dat vrouwen emotioneler zijn en dat mannen zakelijker zijn: dat zou ook kunnen betekenen dat de één professioneler is dan de ander, hoe denkt u daarover?

We komen alweer bij het laatste onderwerp: afstemming met de ouders. Wat we daarmee bedoelen is vooral het contact tussen ouder en PM over wat zij beiden belangrijk vinden voor het kind – en hoe er wordt omgegaan met het kind.

22. Wanneer u uw kind weer ophaalt aan het eind van de dag, wat wilt u dan vooral weten over wat er die dag is gebeurd?

- Hoe gaat dat meestal? Vertelt de PM daar uit zichzelf over of moet u daar om vragen?

23. Heeft u het gevoel dat de PM ook echt naar u luistert, als u iets wilt delen of vragen?

Merkt u dat er ook daadwerkelijk wat mee gedaan wordt?

24. Hoe zou u de band beschrijven die u heeft met de PM op de groep van uw kind?

- *Bijvoorbeeld: voelt dat als een deels persoonlijke band omdat de PM ook zorgt voor het kind van de ouder? Of is het vooral een zakelijke relatie?*

25. Sommige ouders zeggen wel eens “Het maakt me niet uit wat er allemaal gedaan wordt op de opvang, zolang mijn kind maar gelukkig is”? Wat vindt u daarvan?

26. Bent u het wel eens oneens geweest met bepaalde regels of activiteiten op de kinderopvang?

- Was er ruimte om dit aan te kaarten? Hoe reageerden de PM hier op?
- Bijvoorbeeld over: voeding, veel buiten spelen, stimuleren van de taalontwikkeling, samenspelen met andere kinderen

27. Voor we echt gaan afsluiten heb ik nog een laatste vraag aan u: als u iets zou willen veranderen aan de manier waarop er met uw kind wordt omgegaan op de opvang, wat zou dat dan zijn?

29. Hoe handelt de organisatie op het gebied van incidenten? Wordt dit gemeld aan ouders en wordt hierover het gesprek aangegaan?

We zijn hiermee aan het eind gekomen van het interview. Zijn er nog dingen die u wilt toevoegen, zijn we nog iets belangrijks vergeten?

Nog even voor alle duidelijkheid:

- Alle interviews worden anoniem verwerkt, we koppelen ook geen resultaten terug aan de kinderopvangorganisatie waar uw kind naar toe gaat.
- We gebruiken de interviews alleen voor onze scriptie, verder zullen ze niet worden gebruikt.

Heel erg hartelijk bedankt voor uw medewerking! Dan zet ik nu de opname uit.

Bijlage 3: codeboom

Codeboom ouders

Hoofdcode: Algemeen

Algemeen_leeftijd_kind
 Algemeen_duur_opvang
 Algemeen_omvang_instelling
 Algemeen_omvang_instelling_voordelen
 Algemeen_omvang_instelling_nadelen
 Algemeen_visie_opvang
 Algemeen_gevoel
 Algemeen_vaardigheden_PM
 Algemeen_verandering_omgang
 Algemeen_keuze
 Algemeen_sfeer

Hoofdcode: Ontwikkelingsstimulering

OS_ervaring_ouders
 OS_verhouding
 OS_belang
 OS_opvang_gunstig
 OS_verschil_PM
 OS_aansluiten_leeftijd
 OS_afstemming
 OS_belangrijkste_gebied
 OS_maatwerk

Hoofdcode: Liefde en Zorg

L&Z_houden_van
 L&Z_grens
 L&Z_verschil_PM
 L&Z_professionaliteit
 L&Z_OS_belangrijk
 L&Z_OS_verhouding

Hoofdcode: Geslacht PM

Geslacht_PM_verdeling
 Geslacht_PM_voorkeur_ouders
 Geslacht_PM_grens_L&Z
 Geslacht_PM_professionaliteit
 Geslacht_verschil_M&V

Hoofdcode: Afstemming ouders

Afstemming_overdracht
 Afstemming_gehoord
 Afstemming_band_PM
 Afstemming_hoeveelheid
 Afstemming_regels_activiteiten
 Afstemming_incidenten
 Afstemming_verandering
 Afstemming_ervaring_ouder

Codeboom Pedagogisch medewerkers

Hoofdcode: Algemeen

Algemeen_werkervaring
 Algemeen_omvang_instelling
 Algemeen_omvang_instelling_voordelen
 Algemeen_omvang_instelling_nadelen
 Algemeen_beroepskeuze
 Algemeen_belangrijk_opvang
 Algemeen_vaardigheden_PM
 Algemeen_sfeer

Hoofdcode: Ontwikkelingsstimulering

OS_actief
 OS_verhouding
 OS_belang
 OS_opvang_gunstig
 OS_vershil_collega's
 OS_mening_ouders
 OS_aansluiten_leeftijd
 OS_belangrijkste_gebied
 OS_maatwerk

Hoofdcode: Liefde en Zorg

L&Z_houden_van
 L&Z_grens
 L&Z_vershil_collega's
 L&Z_bespreekbaar_team
 L&Z_professionaliteit
 L&Z_OS_belangrijk
 L&Z_protocollen

Hoofdcode: Geslacht PM

Geslacht_PM_verdeling
 Geslacht_PM_voorkeur_ouders
 Geslacht_PM_eigen_ervaringen
 Geslacht_PM_grens_L&Z
 Geslacht_PM_vershil

Hoofdcode: Afstemming met de ouders

Afstemming_overdracht
 Afstemming_verschillen_ouders
 Afstemming_band_ouders
 Afstemming_hoeveelheid_ouders
 Afstemming_regels_activiteiten
 Afstemming_beleid_en_ouders
 Afstemming_verantwoordelijkheid
 Afstemming_keuze_opvang
 Afstemming_verandering